

الف) اهداف

۱- هدف کلی: آشنایی با رابطهٔ حجاب و عفاف و مسائل پیرامون حجاب برای گرایش و توجه بیشتر به حجاب اسلامی

۲- اهداف آموزشی:

- تبیین ضرورت حجاب و پوشش بر مبنای آیات قرآنی و تعیین حدود آن
- بیان رابطهٔ میان حد پوشش و نوع لباس در فرهنگ اسلامی
- تبیین ارتباط حجاب با مسئلهٔ آزادی زنان و حضور آنان در اجتماع
- آگاهی یافتن از مشترک بودن قانون حجاب میان همه ادیان.

ب) محورهای اصلی درس

- ۱ در قرآن کریم و روایات معصومان علیهم‌السلام، حدود و پوشش زنان به طور دقیق معین شده است.
- ۲ اسلام، حد و شرایط پوشش را معین کرده و شکل و نحوهٔ لباس را به سنت‌ها و فرهنگ‌های محلی مردم وا گذاشته است.
- ۳ پوشش اسلامی زنان نه تنها مانع آزادی زنان جامعه نمی‌شود؛ بلکه حضور راحت‌تر و توأم با عفت آنها را ممکن می‌سازد.
- ۴ پوشش و حجاب، خاص دین اسلام نیست و در همهٔ ادیان الهی و حتی ادیان دیگر مطرح بوده است. البته حدود آن در ادیان دیگر با ادیان الهی متفاوت است.

ج) اجزای تدریس

این درس شامل اجزای زیر است:

- ۱- آیا در قرآن کریم دربارهٔ عفاف و پوشیدگی، دستور خاصی وجود دارد؟
برای دانش‌آموزان بسیار اهمیت دارد که بدانند حکم پوشش، صرفاً یک استنباط فقهی و برداشت فقها نیست که بتوان در درستی آن تردید کرد. آنها باید بدانند که در آیات قرآن و پس از آن در روایات، حکم پوشش به طور صریح و روشن آمده است.

معلم، با کمک آیات و روایات به این سؤال پاسخ می‌دهد و مطلب را برای دانش‌آموزان روشن می‌کند. آنگاه دو وظیفه اصلی در پوشش را به صورتی بسیار جدی در کلاس بیان می‌کند. به‌ویژه باید حد پوشش دختران را هم در کلاس خودشان و در کلاس پسران توضیح داد و عواقب وخیم دنیایی و اخروی تخلف از آن را با زبانی صمیمی مطرح کرد.

تذکره ۱: معلم، هر بندی را که توضیح می‌دهد، آیه مربوط به آن را نیز که در باورقی بیان شده است، قرائت کند.

تذکره ۲: اینکه قرآن کریم می‌فرماید پوشش خود را به خود نزدیک کنید، علامت روشنی است بر اینکه زنان جامعه اسلامی عصر پیامبر حجاب داشته‌اند؛ اما رعایت حدود آن را نمی‌کرده‌اند. لذا خداوند دستور می‌دهد که آن حدود را رعایت کنند و گردن و گریبان خود را بپوشانند.

تذکره ۳: تنها منبع احکام اسلامی، از جمله حجاب، قرآن کریم نیست. جزئیات احکام در احادیث و سیره پیامبر اکرم و ائمه اطهار علیهم‌السلام آمده است. تذکر این مطلب به دانش‌آموزان ضروری است، مثلاً جزئیات حکم نماز که از روشن‌ترین حکم‌های قرآن است، در روایات و سیره آمده است و هر کس که بخواهد نماز بخواند، ناچار است که جزئیات آن را از روایات به دست آورد. کسی نمی‌تواند بگوید من برای انجام نماز نظر فقیهان را که از روایات به دست آمده، قبول دارم؛ ولی نظر آنان را درباره حجاب قبول ندارم.

۲- آیا اسلام شکل پوشش را معین کرده است؟

طرح این سؤال برای رفع ابهاماتی است که در ذهن دانش‌آموزان وجود دارد. برخی از آنان گمان می‌کنند که نحوه پوشش فعلی ایرانیان، همان لباسی است که دین تعیین کرده است. همچنین دلیل برتری و مزایای پوشش‌هایی شبیه چادر را نمی‌دانند و فکر می‌کنند که دین آن را بر آنها تحمیل کرده است. ما باید به آنان بیاموزیم که:

اولاً، پوشش اسلامی، در مرتبه اول حافظ عفاف، پاکدامنی و عزت نفس خانم‌ها است. این حقیقت را می‌توانند به تجربه، در پیرامون خود ببینند. به میزانی که پوشیدگی دختران ضعیف‌تر باشد، تعرض افراد فاسد به آنان بیشتر است. این حقیقت هم اختصاص به ایران ندارد.

ثانیاً، این عمل دینی، مانند سایر اعمال، درجات دارد. مثلاً، نماز جماعت از نماز فرادی بهتر است. نماز با حضور قلب بر نماز بدون حضور قلب افضل است. نمازی که مناجات‌ها و دعاهای بیشتری در آن خوانده شود و با تأنی و تأمل بیشتر باشد، از نمازی که سریع خوانده شود، تأثیر بیشتری دارد. حجاب نیز هر چه کامل‌تر باشد، یعنی عفاف را بیشتر نشان دهد و ظواهر بدن را بهتر بپوشاند، به کمال زن بیشتر کمک می‌کند. چادر، از این جهت برتر از لباس‌های دیگر است. علاوه بر این، چادر سنگینی و وقاری به زن در راه رفتن می‌دهد که لباس‌های دیگر نمی‌دهد. وقتی که یک زن چادری از کوچه‌ای می‌گذرد، فضای آن کوچه را عقیفانه می‌کند.

ثالثاً، همان‌طور که ممکن است یک نمازخوان، خواندن نماز و رفتن به مسجد را از روی ریاکاری انجام دهد، وجود برخی زنان چادری که عفاف محکمی ندارند، نمی‌تواند دلیلی بر غیر مؤثر بودن چادر باشد؛ بلکه باید به صورت مجموعی و آماری نگاه کرد و دید که آیا در یک شهر و در میان خویشان، زنان چادری به عفاف نزدیک‌ترند یا زنان دیگر.

رابعاً، حجاب مساوی با چادر نیست. زنانی که حدود حجاب را که در درس آمده است، رعایت کنند، گرچه چادر نداشته باشند، زندگی عقیفانه دارند.

خامساً، پوشش در کشورهای اسلامی متفاوت است. اما همان پوشش‌ها وقتی پوشش اسلامی محسوب می‌شوند که حدود حجاب یعنی همان دو شرط ذکر شده در کتاب، در آن رعایت شده باشد.

۳- آیا حجاب زنان موجب سلب آزادی و کاهش حضور آنان در جامعه می‌شود؟

از شبهاتی که بسیار روی آن تبلیغ می‌شود، موضوع خانه‌نشین شدن زن با قانون حجاب و کم شدن آزادی زن به وسیله حجاب است. ما باید نشان دهیم که اولاً کسانی که این شبهه را طرح می‌کنند، اصلاً معنای حجاب و فلسفه وضع آن از سوی خدا را نفهمیده‌اند؛ زیرا حجاب که معنای آن پوشاندن همه نقاط بدن به جز گردی صورت و دست‌هاست، اساساً برای زمانی وضع شده که زن می‌خواهد در جامعه حضور یابد. یعنی خداوند با این حکم جواز حضور زن در اجتماع را صادر کرده است و تنها برای امنیت بیشتر زن و حفظ جایگاه و ارزش او حدودی را تعیین نموده است. اگر قرار بود زن خانه‌نشین شود که دیگر نیازی به قانون حجاب نبود. ثانیاً نه‌تنها رابطه‌ای میان حجاب و سلب آزادی زن در جامعه نیست، بلکه با افزایش حجاب، امکان حضور زن بیشتر می‌شود، زیرا زن در جامعه احساس امنیت می‌کند.

البته اصل حضور زن در جامعه، با حضور مرد متفاوت است. حضور مرد در جامعه برای کسب درآمد، یک حضور اجباری است. زیرا هزینه خانواده بر عهده مرد است. اما حضور زن، اختیاری است و باید به گونه‌ای باشد که به بنیان خانواده و وظایف مادری و امنیت اخلاقی خودش آسیب وارد نکند.

۴- آیا حجاب اختصاص به مسلمانان دارد؟

مسئله حجاب در ادیان دیگر، از پرسش‌های دانش‌آموزان است. آنان می‌بینند که مسیحیان و یهودیان و زرتشتیان حجاب را رعایت نمی‌کنند و چنین می‌پندارند که در اصل دین آنها، حجاب واجب نبوده است؛ بنابراین، لازم است به آنان نشان دهیم که ادیان الهی، حقیقت واحدی هستند و احکام اسلام کامل‌ترین احکام است. علاوه بر اینکه کتاب آسمانی آنان باقی نمانده است و نمی‌توان عمل مسیحیان یا یهودیان را به دین مسیح و موسی نسبت داد.

تذکر: برخی از روشنفکران امروزی دائماً سخن از ایران باستان به زبان می‌آورند و در مدح فرهنگ ایران باستان سخنان فراوانی می‌گویند و گاه مقصودشان از این سخنان تضعیف اسلام و فرهنگ منبعث از آن است. متأسفانه این افکار در میان برخی دانش‌آموزان نیز رواج دارد و آنان با تکیه بر فرهنگ ایران باستان،

قوانین اسلام را زیر سؤال می‌برند. در این درس برای آنکه به این قبیل دانش‌آموزان تلنگری زده شود، سخن از چگونگی پوشش ایرانیان باستان به میان آمده است و این نکته از کتاب تاریخ تمدن ویل دورانت ذکر شده است که به عقیده برخی مورخان، ایران باستان منشأ گسترش حجاب در جهان بوده است. این سخن نشان از اهتمام ویژه ایرانیان به موضوع حجاب دارد و اگر این افراد واقعاً خود را پایبند به گذشته خود می‌دانند، باید در این حکم نیز از آنان پیروی کنند.

۵- تبیین بخش «چه لذتی دارد»

در پایان این درس، متنی ادبی آمده است که در عین زیبایی به دنبال بیان نکته‌های مهمی درباره رعایت عفاف است.

این متن در صدد تبیین این نکته است که هرکس با پوشش نامناسب به بیرون می‌رود، هنری نکرده است بلکه صرفاً ده‌ها دل آلوده را به دنبال خود کشانده است؛ گناه تضعیف عشق میان همسران را بر کوله بار گناهان خود اضافه کرده است؛ سنگ راهی شده است برای حرکت انسان‌ها در مسیر خدا؛ ابزار شیطان شده است برای فریب دیگران و در نهایت این که خود و هدف آفرینش خود را فراموش کرده و یادش رفته است که خدا او را برای بندگی خلق کرده است؛ فراموش کرده که معادی در کار است و باید علاوه بر گناهان خود، پاسخگوی گناهان کسانی باشد که به وسیله او به گناه افتاده‌اند.

۶- اندیشه و تحقیق

۱ پیشنهادهای دانش‌آموزان درباره حضور عزتمند و همراه با عفاف مردان و زنان، طرح می‌شود. از آنجا که پاسخ این سؤال در منزل تهیه می‌شود، بهتر است از دیگران کمک بگیرند یا به کتاب‌ها و نشریات و سایر رسانه‌ها مراجعه کنند تا به پاسخ دقیق‌تر و علمی‌تر برسند.

۲ از دانش‌آموزان خواسته شده که به نقد و ارزیابی جوامع مسیحی، به‌ویژه جوامع غربی بپردازند تا دریابند که چه عواملی سبب دوری آنان از تعالیم حضرت مسیح درباره پوشش و حجاب شده است. این پرسش زمینه درک این حقیقت را برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند که جوامع غربی از تعالیم حضرت مسیح فاصله گرفته‌اند.

۷- پیشنهاد

در قسمت پیشنهاد، درخواست شده است که دانش‌آموزان درباره سه موضوع، تحقیق و بررسی کنند:

- اول، رابطه سلامت اخلاقی جامعه با رفتار پسران و مردان.
- دوم، رابطه حفظ حرمت دختران و زنان با وضع پوشش آنان.

سوم، آثار پوشش زن در میان جامعه

درباره قسمت سوم، استاد شهید مطهری در کتاب مسئله حجاب، این آثار و ثمرات را برای حجاب توضیح داده است که ما به طور خلاصه در اینجا می‌آوریم.^۱

الف) برای زن :

- بیشتر شدن آرامش روانی، به علت کم شدن نگاه‌ها به سمت او
- افزایش احترام زن به دلیل وقار و سنگینی وی
- کم شدن مزاحمت افراد فاسد و نگاه‌های تعرض‌آمیز به زن
- افزایش موقعیت ازدواج برای دختران باوقار به علت اطلاع یافتن پسران از عفاف آنها.

ب) برای مرد :

- کم شدن التهاب و هیجانات جنسی و عطش روحی
- مهار بیشتر مرد بر قوه خیال خود، به دلیل مواجه نشدن با صحنه‌های شهوت‌انگیز
- بازده بیشتر مرد در کار، تحصیل، پژوهش و... به علت آرامش روانی بیشتر.

ج) برای خانواده :

- اختصاص یافتن التذاذ جنسی به ازدواج
- استحکام پیوند بین زن و شوهر به علت افزایش احساس کامیابی از یکدیگر در محیط خانه
- افزایش احساس محبت میان اعضای خانواده، به‌ویژه فرزندان
- کاهش طلاق در خانواده.

د) برای جامعه :

- بیشتر شدن آرامش روانی جامعه
- افزایش فعالیت مثبت اجتماعی و نیروی کار و فعالیت در جامعه
- پایداری و ثبات اجتماعی.

تذکر : برهنگی غربی، نه‌تنها مورد انتقاد مسلمانان و دینداران جهان است، بلکه حتی افراد متفکر جامعه غرب که بعضاً توجه چندانی به دین ندارند، نیز با این وضعیت غرب مخالف‌اند. ممکن است برخی بگویند که ما هم با آن افراط‌گری غربی مخالفیم، اما این سخت‌گیری‌های دینی - مانند حجاب - را هم نمی‌پسندیم. جواب این است که اگر حدی که دین قرار داده است، از دست برود و التزام دینی در کار نباشد، رشته کار گسسته می‌شود و هیچ مرز توقف و خط قرمزی در این زمینه وجود نخواهد داشت.

(د) دانستنی‌های ضروری و اطلاعات مورد نیاز معلم

۱- دربارهٔ رابطهٔ دختر و پسر :

ممکن است دانش‌آموزی سؤال کند : «چرا دوستی دختر و پسر اشکال دارد؟ اگر هر دو بتوانند حد را نگه دارند، چه اشکالی دارد که با هم معاشرت کنند و با یکدیگر دوست باشند؟» در اینجا چند نکته را باید برای آنان توضیح داد :

■ مفهوم دوستی با مفهوم معاشرت معمولی، متفاوت است؛ ممکن است دختر و پسر به دلیل نسبت خویشاوندی، حضور در کلاس دانشگاه، همسایه بودن، اشتراک در محیط کار، معاشرتی معمولی داشته باشند؛ مثلاً با یکدیگر احوالپرسی کنند؛ مسائل درسی را از یکدیگر پرسند، کتابی به یکدیگر امانت دهند و ... . این گونه معاشرت‌ها که با عفاف و حجاب انجام می‌گیرد، مانعی ندارد. اگر به این گونه معاشرت‌ها دوستی هم گفته شود، این دوستی اشکالی ندارد، اما اگر مقصود از دوستی، همان مفهومی باشد که اکنون با عنوان دوست‌پسر و دوست‌دختر از آن یاد می‌شود و با معاشرت خصوصی همراه است، به گونه‌ای که مثلاً با هم به گردش یا سینما بروند، اشکال دارد.

در این مورد، از آنان باید پرسید که حدّ این دوستی تا کجاست. آیا صرفاً با یکدیگر گفت‌وگو می‌کنند؟ باهم دست می‌دهند؟ همدیگر را می‌بوسند؟ آمار نشان داده است که این نوع دوستی‌ها حد نمی‌شناسد و بیشتر آنها به مرحلهٔ حرام کشیده می‌شود؛ ابتدا دست دادن، سپس برداشتن حجاب، و بالاخره حرام‌های بزرگ‌تر؛ بنابراین، آیا بهتر نیست که رابطه از اول محدود شود؟ هیچ دختر و پسر نمی‌تواند به خود مطمئن باشد و بگوید من دوستی می‌کنم، ولی به حرام کشیده نمی‌شوم؛ همین جمله، فریب شیطان و نفس امارهٔ اوست.

■ پدر و مادر و اولیای دختران، نگرانی بیشتری دارند؛ زیرا در این میان ضرری که متوجه دختران می‌شود، بسیار سنگین است. عاملی که پسران را به دوستی با دختران می‌کشاند، همیشه تحریک جنسی است؛ آنها قدم به قدم پیش می‌روند و ماهرانه قدم برمی‌دارند تا به لذت خود برسند. در این میان هم دوست‌پسر صادق و کاذب، معنا ندارد؛ چون محرک جنسی امری درونی است و همان است که کار را پیش می‌برد.

■ معلمان محترم باید دو موضوع را به دختران هشدار دهند : نخست اینکه از این رابطه ضرری متوجه آنان می‌شود که قابل جبران نیست؛ دوم، عذاب بزرگی در جهان آخرت در انتظار آنان است. به پسران نیز باید دو هشدار داده شود : اول اینکه اگر به دختری تعرض جنسی کند، حتماً لطمهٔ آن به خود و خانوادهٔ خودش برمی‌گردد. آیا چنین پسرانی رضایت دارند که دیگری با خانوادهٔ آنها این گونه رفتار کند؟ دوم، عذاب بزرگ اخروی عمل بسیار سنگین‌تر از عذاب جنس مقابل است.

■ حتماً به دختران این نکته گوشزد شود که پسران رابطه دوستی را جایگزین ازدواج می‌دانند یعنی

می‌گویند حال که امکان ازدواج نیست به جایش نیازهای جنسی را از طریق دوستی برطرف می‌کنم اما دختران برخلاف پسران، دوستی را مقدمه ازدواج می‌دانند و برای همین به آن تن می‌دهند اما غافل از آنکه پسران چنین نگاهی به دوستی ندارند.

۲- آثار مثبت حجاب :

- ۱ حفظ کیان و شخصیت والای زن
- ۲ مانع چشم‌چرانی مردان هوسباز
- ۳ دلگرمی زن و شوهر در زندگی (استحکام بنیاد خانواده)
- ۴ کاهش آمار طلاق و نزاع‌های خانوادگی
- ۵ پیشگیری از خودکشی و قتل و فرار از خانه در اثر آبروریزی
- ۶ افزایش ازدواج و کاهش تجملات و صرفه‌جویی در وقت و هزینه
- ۷ پیشگیری از سقط جنین و جلوگیری از تولد فرزندان نامشروع
- ۸ جلوگیری از امراض روانی و مقاربتی که امروزه بسیاری از مردم امریکا و اروپا گرفتار آن‌اند.
- ۹ امنیت و آرامش برای خانواده‌ها و کاهش انواع فساد
- ۱۰ ابراز صداقت در دوستی با خداوند و جلوگیری از عذاب‌های دنیا و آخرت
- ۱۱ احترام به قانون و رعایت آن
- ۱۲ شکر نعمت سلامتی و زیبایی (گناه نکردن با نعمت‌ها)

۳- حجاب زنان ایران باستان :

الف) پوشش زنان اشکانی : در کتاب پوشاک باستانی ایرانیان آمده است : «تاریخنویسان درباره پوشاک آن زمان اکثراً سکوت گذارده‌اند؛ با این وصف، از روی نقوشی که از آن زمان مانده، به زنانی بومی برخورد کردیم که پوشش جالبی دارند. پیراهن آنان پوشش ساده، بلند یا دارای راسته‌چین و آستین کوتاه است. در پایین دامن (از زانو به پایین) شرابه‌هایی (منگوله) تا به مچ پا آویزان است». در ادامه آمده است : «به زنانی از این دوره برمی‌خوریم که از پهلو بر اسب سوارند. اینان چادری مستطیل بر روی همه لباس خود افکنده‌اند و در زیر آن یک پیراهن دامن‌بلند و زیر این نیز، یک پیراهن دیگر بلندتر تا به مچ پا، نمایان است.» «لباس زنان اشکانی، پیراهنی بلند تا به روی زمین گشاده، پرچین، آستین‌دار و یقه‌راست بوده است و پیراهن دیگری داشته‌اند که روی اولی می‌پوشیدند. اندازه این، یک نسبت به اولی کوتاه و ضمناً یقه‌باز بوده است. روی این دو پیراهن نیز چادری سر می‌کردند».

ب) پوشش زنان ساسانی: «در مقایسه چندین نقش سنگی آناهیتا و نقوش دیگر با هم، به نظر می‌رسد که بانوان ساسانی، پیراهن بلند بسیار پرچین و گشاد می‌پوشیدند و آن را با نواری در زیر سینه (مانند بانوان اشکانی) جمع کرده، می‌بستند... گاهی چادری گشاد و پرچین سر می‌کردند که تا به وسط ساق پا می‌رسیده است. نقوشی که از بانوان ساسانی در بشقاب‌های نقره‌ای مانده، حکایت می‌کند که هر یک از بانوان، چادری به خود پیچیده دارند». ج) پوشش زنان در شاهنامه فردوسی: در قسمت‌های مختلف شاهنامه، وقتی سخن از زنان نیکوی ایران باستان و حجاب آنان به میان آمده است، از اخلاق خوب، پاکدامنی، شوهرداری و حجاب آنها تجلیل شده است.

جهان‌گشته و کاردیده سران
به هر کار، پشت دلیران بدم
ز من دور بُد کژی و کاستی
که باشند زیبای گاه مهی
که جفتش بدو خانه آراسته است
ز شوی خجسته بیفزاید او
به پوشیدگی نیز مویش بود
به پوشیدگی در جهان، نو بدم
که او را ندیدی کس اندر جهان

چنین گفت شیرین که ای مهتران
بسی سال، بانوی ایران بدم
نجستم همیشه جز از راستی
سه چیز باشد زنان را بهی
یکی آنک با شرم و با خواسته است
دگر آنک فرخ‌پسر زاید او
سه دیگر که بالا و رویش بود
بدان گه که من جفت خسرو بدم
مرا از هنر، موی بُد در نهان

سخن ته‌مینه همسر رستم:
چو من زیر چرخ کبود اندکی است
نه هرگز کس آوا شنیدی مرا

به گیتی ز خوبان مرا جفت نیست
کس از پرده بیرون ندیدی مرا

سخن منیژه:
برهنه ندیده رخم آفتاب

منیژه منم، دخت افراسیاب

(شاهنامه، چاپ مسکو)

۴- دیدگاه برخی نویسندگان درباره تغییر فرهنگ و حجاب:

الف) فرانتس فانون، جامعه‌شناس مشهور فرانسوی: او در کتاب «انقلاب الجزایر یا بررسی جامعه‌شناسی یک انقلاب» به بررسی نقش حجاب زنان الجزایری در مقابل استعمار فرانسه پرداخته و درباره سیاست‌های سرسختانه استعمار در مبارزه با حجاب زنان الجزایر، بحث کرده است. وی در این کتاب می‌نویسد که

سیاستمداران استعمار به این نتیجه رسیده بودند: «هر چادری که دور انداخته می‌شود، افق جدیدی را که برای استعمار ممنوع بوده، در برابر او می‌گشاید و پس از دیدن هر چهره بی‌حجابی، امیدهای حمله‌ور شدن استعمار ده‌برابر می‌شود».

ب) میشل هولباک، نویسنده فرانسوی: «جنگ بر ضد اسلام‌گرایی با کشتن مسلمانان فایده‌ای ندارد؛ فقط با فاسد کردن آنها می‌توان به این پیروزی دست یافت؛ پس باید به جای بمب بر سر مسلمانان، دامن‌های کوتاه فرو ریزیم».

۵- مردان و تقوای چشم :

در کتاب کیمیای محبت، توصیه‌ای زیبا از شیخ رجبعلی خیاط (عارفی وارسته) آمده است. ایشان می‌فرمایند: «چشمت به نامحرم می‌افتد، فوراً چشمت را ببند و سرت را پایین بینداز و بگو: خدایا من تو را می‌خواهم، اینها چیست؟ هرچه که نباید، دل بستگی نشاید...».

۶- کنترل نگاه از گناه (چگونه می‌شود چشم را کنترل کرد؟) :

۱- خدا باوری : اعتقاد به خدا و اینکه انسان در محضر خداست و او ناظر بر تمام احوال آدمی است، به انسان کمک می‌کند تا نگاه خود را مهار کند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: فرو بستن چشم از گناه، میسر نیست؛ مگر اینکه انسان عظمت و جلال پروردگار را در قلبش مشاهده کرده باشد. از امام علی علیه السلام سؤال شد که توانایی بر مهار چشم، چگونه حاصل می‌شود؟ امام فرمود: «اینکه خود را تحت قلمرو سلطان آگاه از همه مسائل بدانی و تسلیم او باشی.»

۲- توجه به آثار فرو بستن چشم : اگر انسان بداند مهار نگاه چه آثار و برکاتی دارد، به ادامه انجام آن، ترغیب می‌گردد.

چهار اثر و برکت مهم :

الف) کسی که چشمش را فرو بندد، دلش را آرام کرده است. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «کسی که چشم فرو بندد، دلش را صفا داده است.»^۱

ب) کشف حقایق : پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «چشم‌تان را فرو بندید تا عجایبی را ببینید.»^۲
ج) شیرینی عبادت : رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «مسلمان چشم خود را از زن نامحرم نمی‌بندد، مگر آنکه خداوند شیرینی عبادتش را در دل او ایجاد می‌کند.»^۳

۱- میزان الحکمة، ج ۴، ص ۳۲۸۹.

۲- بحار الانوار، ج ۱۰۱، ص ۱۴۱.

۳- میزان الحکمة، ج ۴، ص ۳۲۹۲.

د) گرفتار عذاب الهی نشدن: رسول خدا ﷺ فرمود: «کسی که چشمش را از حرام پر کند، خداوند روز قیامت چشمش را از آتش پر خواهد کرد، مگر آنکه توبه کند و برگردد.»^۱

۳- پرهیز از عوامل تحریک‌زا: تخیلات تحریک‌کننده، رفت و آمد در جاهایی که نامحرم حضور دارد، گفت‌وگو با نامحرم، دیدن فیلم‌ها و عکس‌های مبتذل، زمینه را برای چشم‌چرانی فراهم می‌کند.

۴- دقت در دوست‌یابی: امام علی علیه السلام می‌فرماید: «از معاشرت با مردم فاسد بپرهیز که طبیعت تو، ناخودآگاه ناپاکی را از طبع آنها سرقت می‌کند.»^۲

۵- ازدواج: یکی از راه‌های مؤثر در مهار نگاه و ارضای صحیح غریزه جنسی ازدواج است. رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «ای گروه جوانان! هریک از شما که قدرت ازدواج دارد، حتماً اقدام کند؛ زیرا این بهترین وسیله است که چشم را از نگاه‌های آلوده و عورت را از بی‌عفتی محافظت می‌کند.»^۳

امام علی علیه السلام فرمود: «قلب، کتاب چشم است»^۴
(آنچه چشم بنگرد، در قلب نشیند)

هـ) منابع

۱ زن در آینه جلال و جمال، آیت‌الله جوادی‌آملی، نشر اسراء
۲ حجاب‌شناسی: چالش‌ها و کاوش‌های جدید، حسین مهدی‌زاده، انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه قم

۳ مسئله حجاب، استاد شهید مرتضی مطهری، انتشارات صدرا
۴ دختران، پندها و هشدارها، محمود اکبری، انتشارات گلستان ادب
۵ آسیب‌شناسی شخصیت زن، محمدرضا کوهی، انتشارات پارسایان
۶ حجاب در فرهنگ اسلامی، سیدحمید میرخندان، نشر نهاد ریاست جمهوری
۷ نظام اسلامی و مسئله حجاب (مجموعه مقالات و گفت‌وگوها)، سیدجعفر حق‌شناس، نشر دفتر مطالعات و تحقیقات زنان

۸ نگرشی دیگر به حجاب، عبدالحمید واسطی، مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلامی

۹ حجاب از دیدگاه قرآن و سنت، فتحیه فتاحی‌زاده، بوستان کتاب قم

۱- بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۳۳۴.

۲- شرح نهج البلاغه ابن ابی‌الحدید، ج ۲، ص ۲۷۲.

۳- مکارم‌الاخلاق، طبرسی، ص ۱۰.

۴- نهج البلاغه، حکمت ۴۰۹.

